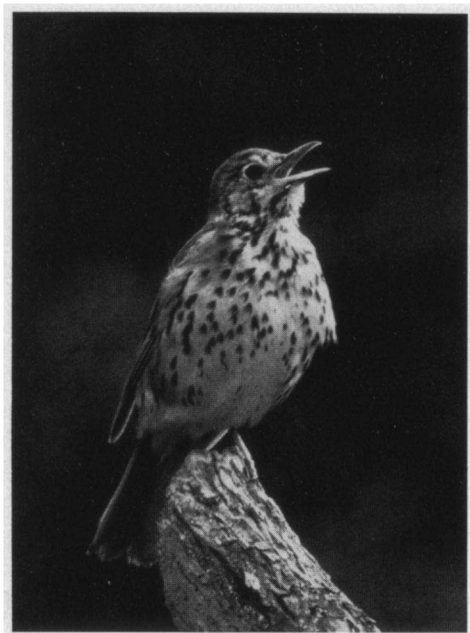

Vogelfotografen in het gedrang

Frits van Daalen

Foto's van de schrijver

Het ligt in de bedoeling van de redactie om, ter signalering van dit probleem, in de toekomst niet meer alleen artikelen op te nemen over de verstoringen als gevolg van het gedrag van vogelfotografen.

Door gesprekken met een aantal vogelfotografen meent de redactie een wellicht betere vorm te hebben gevonden om dergelijke verstoringen te voorkomen c.q. tegen te gaan, namelijk door het geven van richtlijnen en alternatieven.

De redactie van het Vogeljaar ziet het als haar taak ook in deze een positief opvoedende rol te spelen.

Evenals bij het stropen zullen zich ook bij de vogelfotografie uitwassen blijven voordoen. Een totaal afdoende bestrijding hiervan is, zoals is gebleken, niet of nauwelijks realiseerbaar. Wel zal het bijvoorbeeld mogelijk zijn foto's van zogenaamde 'foute' fotografen te weren.

De redactie.

Zanglijster, zingend op zijn vaste zangpost, gedurende de eerste twee weken van juni, van ± 17.00 tot 19.00 uur. Bredevoort, 4 juni 1975.

De laatste tijd beginnen vogelbeschermers zich steeds meer af te zetten tegen de toenemende belangstelling van de natuurliefhebber voor het bedrijven van vogelfotografie. In deze is zelfs een wetswijziging van de Vogelwet 1936 op handen.

Wellicht zal praktisch de zelfde of een soortgelijke bepaling ingevoerd worden als in Groot-Brittannië geldt op grond van de 'Protection of Birds Act' (1954-1967).

Hierin is bepaald, dat voor het fotograferen van bepaalde vogelsoorten op of bij het nest, waarin eieren of niet uitgevlogen jongen aanwezig zijn, een vergunning vereist is.

Over de negatieve kant van de belangstelling voor de fotografie van vogels, kan de lezer zich nog eens informeren door raadpleging van de hieronder opgegeven literatuur.

Een en ander was voor enkele ongeruste vogelfotografen, die de vogelbescherming, of breder gezien, de natuur voorop stellen, reden zich af te vragen of er mogelijkheden zijn om de schade aan de vogelstand door het onkundig bedrijven van de vogelfotografie te voorkomen.

Twee punten moeten daarvoor verder uitgediept worden, te weten de motieven, die de mens er toe brengen te fotograferen en de te volgen werkwijze bij het fotograferen van vogels.

Het hoofdmotief voor de vogelfotograaf zal in de regel zijn het vinden van spanning en ontspanning in de vrije natuur. In zijn benadering ontpopt hij zich als een 'vreedzaam' jager en onderscheidt zich daarin niet van de hengelaar, die kievitseieren-zoeker, de weidelijke jager, de valkenier, ja zelfs niet van de vogelringer, die vangt met een wetenschappelijk doel. Allen zijn behept met één van de oervormen in het menselijk wezen: het jachtinstinct. In dit geval zijn de jachttrofeën de dia, de super-8 film of de zwart-wit foto.

Andere motieven kunnen zijn:

- Het fotografisch vastleggen van de nu nog aanwezige vogelsoorten in de bedreigde biotopen ten behoeve van het nageslacht.
- De bijzondere gedragingen van de vogels vastleggen en bestudeerbaar maken.
- Vogelwaarnemingen fotografisch bevestigen.
- Het vervaardigen van vogelfoto's voor publicaties ten dienste van het vogelbeschermingswerk.

Wij zijn ons er echter van bewust dat de vier laatstgenoemde motieven van secundair belang zijn.

Genoemd hoofdmotief is toch primair de drijfveer bij het uit het oog verliezen van de juiste proporties in de benadering van het 'vogel' object. Juist daardoor wordt de 'schade' veroorzaakt. Bij deze 'schade' denken we niet alleen aan nestverstoring (onder andere door het plaatsen van een schuiltent) maar ook aan foutieve benadering van vogelconcentraties in rust- en voedselgebieden, bijvoorbeeld het verstoren van grote groepen grazende ganzen. Wij vinden het van het allergrootste belang dat de motieven en de werkwijze van de fotograaf een duidelijk **vogelbeschermend** karakter dragen.

Daar bij stellen we de eis dat het te fotograferen object te allen tijde de vrijheid heeft zich aan onze aandacht te onttrekken.

Naar aanleiding van het voorgaande zijn wij tot de volgende richtlijnen gekomen:

- In de eerste plaats is een fundamentele natuurhistorische kennis een vereiste. Ieder object moet namelijk bekeken worden in zijn situatie, ecologische samenhang. Hieronder wordt niet alleen verstaan een nestverstoring, maar ook het verjagen van een vogelsoort uit zijn woon-, broed- of voedselgebied, waarbij natuurlijke vijanden of voedselconcurrenten de gelegenheid krijgen het gebied over te nemen c.q. de overhand te krijgen.

Lepelaar foeragerend in de plasjes achter de oude waddenzeedijk nabij Dijkmanshuizen, Texel, 24 mei 1975.

Foto: Frits van Daalen.

- Alle vormen van **directe** nestfotografie uitbannen. Wij willen daarin namelijk verder gaan dan 'Die Gesellschaft Deutscher Tierfotografen' (GDT). Zie 'Richtlinien für Tierfotografen' met hun lijst van 'verboden' soorten. We nemen namelijk het standpunt in dat, zowel met zeldzame als met algemeen voorkomende vogelsoorten voorzichtig dient te worden omgegaan. De begrippen zeldzaam en algemeen voorkomend zijn tegenwoordig erg rekbaar gebleken! Wellicht is het zelfs beter om, zoals het SOVON op een verstrekte lijst van 'zeldzame' broedvogelsoorten doet, te spreken van een soort is kwetsbaar in plaats van zeldzaam.

In speciale gevallen, alleen bij die vogelsoorten die voorkomen op en bij de menselijke woning, zijn er mogelijkheden om gebruik te maken van de voortplantingssituatie door middel van:

1. Het plaatsen van een tak of paaltje in de vliegroute. Men creëert op deze wijze vaak een zangpost voor het ♂ en/of een rustplaats voor het toiletmaken.
2. Het ontdekken op welke tak of welk paaltje de vogels neerstrijken na het voeren van de jongen onder andere om de zogenaamde 'luier' op te deponeren.

De volgende vogelsoorten lenen zich uitstekend voor deze vorm van 'indirecte' nestfotografie: Witte Kwikstaart, Gekraagde Roodstaart, Grauwe Vliegenvanger, Heggemus, Zwarte Roodstaart, Ringmus en Bonte Vliegenvanger.

In alle gevallen de situatie eerst met de kijker(!) bestuderen en eerst dan gaan fotograferen als de vogels zich 'volgens plan' gedragen. Interessanter is het echter de aandacht te richten op de volgende verschijningsvormen en gedragingen van vogels, zoals:

- a. Het fotograferen van zingende ♂♂ op hun vaste zangpost. Vrijwel iedere zangvogelsoort is op deze wijze te vereeuwigen. Vooral hierbij heeft de vogel de vrijheid zich aan de aandacht van de waarnemer te onttrekken.
- b. Het vastleggen van foerageergewoonten van vogels in al haar facetten.
 - Tijdens de wintervoeding; de verschillende mezensoorten, vinkachtigen en de Grote Bonte Specht.
 - Op slikken en stranden; steltlopers en diverse kleine zaadeters, zoals de Frater, de Barmstij, de Sneeuwgorst en de Strandleeuwerik.

Huiszwaluwen, modder verzamelend voor het nest. Bredevoort, 10 juni 1971.

Stootduikend Vissdiefje, De Bol, Texel, 10 augustus 1974.

- Op opgespoten terreinen; Kluten en plevierensoorten.
- In de verwilderde hoekjes (onder andere op distels), maar ook in de stadsparken (roze-bottels) waar Groenling, Putter en Kneu graag komen foerageren.
- Het stukslaan van slakkenhuisjes op stenen door Zanglijsters, spechtensmidses e.d.
- Langs de kust of in de sloot en plas; vissende en duikende vogelsoorten, zoals Fuut, Blauwe Reiger, Vissdief en de diverse duikeenden.
- Ten slotte zijn vele vogelsoorten te fotograferen bij een aangelegde drinkvijver.
- c. Tijdens het verzamelen van nestmateriaal van onder andere Huiszwaluw, Boerenzwaluw, Boomklever en Zanglijster. Zij verzamelen namelijk modder op vochtige plaatsen. Dit gebeurt in de regel vrij ver van het nest in aanbouw en levert dus geen gevaar voor nestverstoring op.
- d. Het fotograferen van vogels in de lucht. Dat kan zijn tijdens het verzamelen van insecten (Gierzwaluw, Boomvalk, Witte Kwikstaart), tijdens de slaaptrek (kraaiensoorten, Spreeuwen) en tijdens voedselvuchten (Aalscholvers, Lepelaar, ganzensoorten).

Natuurlijk is deze opsomming niet volledig, doch geeft naar onze mening enigszins een beeld van de mogelijkheden die de creatieve vogelfotograaf nu nog ten dienste staan.

Ten slotte besluiten we de richtlijnen met twee punten:

- Er zal voor gezorgd moeten worden dat vooral bij de 'zeldzamere, kwetsbaarder' soorten de juiste plaats niet wordt vermeld. Dat kan veel ongewenste (fotografische) belangstelling voorkomen.
- Bij het fotograferen op particuliere terreinen zal eerst overleg met de eigenaar moeten worden gepleegd. Vooral boeren stellen daar terecht veel prijs op. Een prachtige camera-uitrusting is namelijk niet gelijk aan een vrijbrief.

Overigens doen wij hierbij een dringend beroep op heren uitgevers en redacteurs van natuurboeken of -tijdschriften, natuurhistorische-, vogelkundige- en fotografische tijdschriften **geen** foto's van vogels op of bij het nest meer op te nemen.

Ook de gerenommeerde wild-, vogel- of natuurfotografen worden verzocht zich bij

Putters foeragerend in een verwilderd hoekje nabij Spaarndam, Heksloot, 23 december 1974.

het samenstellen van deze boeken en tijdschriften hier aan te houden. Ook zij zullen moeten gaan fungeren als lichtend voorbeeld en deze lijn uiterst consequent moeten doortrekken.

Rest nog de vraag of de vogelfotografen tot een nauwere samenwerking moeten komen! Kunnen onze gedachten daarbij uitgaan naar een verenigingsvorm, zoals onze Duitse collegae zich georganiseerd hebben? Dit is uiteraard geen beslissing die door één of twee personen genomen kan worden. Hierover zal in bredere kring van gedachten moeten worden gewisseld.

Mogelijke gesprekspunten zouden kunnen zijn:

- Wat kan het praktisch nut zijn van een nauwere samenwerking?
- Wie kunnen lid worden?
- Hoe de ballotage te regelen, indien deze tenminste noodzakelijk is?
- Een fotografen-licentie?
- Welke instanties zullen de fotografen-licentie accepteren?
- Het werken volgens een bepaalde gedragscode. Wat te doen bij schending van deze code?
- Het vrijwillig overeenkomen van beperkingen waar de leden zich aan houden.

We weten dat een dergelijk overleg reeds een vijftal jaren geleden heeft plaatsgevonden. Er is echter zo het een en ander veranderd. Wij zijn min of meer de aangesproken partij in de ontketende heksenjacht op vogelfotografen.

Voorgesteld wordt op vrijwillige basis een **Vogeljaar-Dierfotografen Gilde** op te richten. Een ieder die zich hiervoor interesseert wordt uitgenodigd zich op te geven bij ondergetekende. Te zijner tijd zal dan een gezamenlijke bespreking worden georganiseerd waarop zo mogelijk reeds enkele punten kunnen worden vastgesteld om tot een Gilde te komen dat het vertrouwen kan bieden.

● Frits van Daalen, Leidseplein 7, Haarlem.

LITTERATUUR:

- Apeldoornse Courant (1975): Spoor in Wilt en Bijster landt. 14 juni 1975.
- Canthers, K. J. et al (1975): Oost-Ameland. Harlingen.
- Diedrich, J. (1971): Tümpel- en Wasserralle vor die Kamera gelockt. Tierfotografie 2: 136-138.
- Geld, J. van de (1974): Ongepaste vogelfotografie. Het Vogeljaar 22: 575.
- Gesellschaft Deutscher Tierfotografen e.v.: Richtlinien für Tierfotografen. Buxtehude.
- Gool- en Eemlander (1975): Beter één vogel in de lucht dan tien op een dia. 18 januari 1975.
- Graaf, L. van de (1973): Ongewenste nieuwsgierigheid of vogelfotografie? Het Vogeljaar 21: 355.
- Grijns, C. D. (1975): Ontaarde vogelfotografie en verstoring van nesten. De Nederlandse Jager 80: 301.
- Haarlems Dagblad (1975): Natuurfotograaf Jan van de Kam peinzend over manier van leven. 14 juni 1975.
- Hazelhoff, F. Fred (1974): Ons bed is toch niet anders dan hun nest? Waddenbulletin 9: 52.
- Hazelhoff, F. F. (1975): Pro memorie - Vogelfotografie-pro en contra. Foto 30, nr.4, 15.
- Hazelhoff, F. F. (1975): Amateurfotografen - spaar de vogels. Focus 60, nr.5, 3.
- Huber, R. (1971): Der Tierfotograf als Naturforscher und Mittler. Tierfotografie 2: 121-126.
- Hüttenmoser, E. (1975): Natur und Fotografie. Schweizer Naturschutz 41:8.
- Kamp, H. (1972): Ervaringen met 'vogelfotografen' op de wadden-eilanden. De Lepelaar no.25: 16.
- Kamp, H. (1976): Vogelfotograaf en kleekind: gaat vogelstudie steeds meer ten koste van vogelbescherming? Het Vogeljaar 24: 76-78.
- Kamp (1976): Vogelnestfotografie zo objectief mogelijk gezien. De Nederlandse Jager 81: 162.
- Kamp, H. (1976): Vogelfotografie. Focus 61, nr. 4, 5.
- Klees, A. A. H. (1974): Ongepaste vogelfotografie. Het Vogeljaar 22: 829.
- Quedens, G. (1967): Der Tierphotograph auf dem Abschußplan? Wild und Hund 71: 432-432.
- Redactie (1973): Vogelfotografie - 'in de nesten'. Focus 58: 45.
- Redactie (1975): Fotografen en hun werk - Hans Schouten. Foto 30, nr.12, 60-63.
- Reinhard, H. (1972): Die Technik der Wildfotografie. Greven/West. pag. 5-10.
- Royal Society of Protection of Birds (1954-1967): Wild Birds and the Law. The Protection of Birds Acts. An RSPB Publication.
- Royal Society of Protection of Birds: Bird Photography and the Law.
- Sauer, F. (1973): Tierfotografie und Naturschutz. Tierfotografie 4: 23.
- Sauer, F. (1975): Vogelfotografie und Naturschutz. Die Welt der Vögel 2: 68.
- Steiniger, F. (1964): Tierphotographen im Revier. Wild und Hund 67: 529-531.
- Strijbos, Jan P. (1974): Vogelfotografie in dienst van de vogelbescherming. Het Vogeljaar 22: 743-746.
- Weijer, A. de (1972): Natuur en Camera. Focus 57: 28.
- Woudstra, C. (1975): Nogmaals de vogelfotografie. Focus 60, nr.8, 3.

Torenvalk contra kraai

In het weidegebied van het stroomdal van de Hunze bij Buinen is enkele jaren geleden een nestkast voor een Torenvalk geplaatst. De nestkast was altijd bewoond en de Torenvalken hebben er altijd succesvol gebroed. Zo ook dit jaar, maar tot onze verbazing was er een concurrentiestrijd tussen een kraaienpaar en een torenvalkpaar. De Torenvalken wonnen en namen de nestkast in bezit. De kraaien echter lieten zich niet zo gauw verdrijven en bouwden in dezelfde elektriciteitsmast als waar de nestkast in zat, zelf een nest, alleen vijf meter hoger. Zo nu en dan brak er een waar luchtgevecht los, maar alles ging steeds goed. Ja, beide paartjes kregen jongen. Het torenvalkenpaar zelfs zeven!

Deze zijn geringd en naar omstandigheden gaat het ze nog steeds voor de wind. Frappant is echter, dat twee elektriciteitsmasten verder naar aller waarschijnlijkheid ook een paartje heeft gebroed en wel in een oud kraaiennest.

- Hans Dekker, Hoofdstraat 76, Buinen, post Borger Dr.

Onderzoek Huismus

Gevraagd: gegevens over de Huismus, vooral van stadsdieren. Alle gegevens met betrekking tot de oecologie van de Huismus worden in dank aanvaard door C. Hey, Adriaan van der Doeslaan 54 b., Rotterdam. Medewerkers krijgen te zijner tijd het rapport toegezonden.

Welke vogelsoorten zingen vliegend?

Er zijn talloze vogelsoorten die hun zang vrijwel geheel vliegend uitvoeren. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de Veldleeuwerik, maar ook van de Boerenzwaluw is de zang gedurende het vliegen vaak te horen. Toch zingt deze soort ook vaak zittend op een uitkijkpost. Van andere soorten is het zingen tijdens het vliegen soms zeer opmerkelijk. Zo kon ik van een voorbijvliegende Merel, Zanglijster, Tjiftjaf, Fitis, Roodborst en Kuifleeuwerik de volle zang horen. Eens zag en hoorde ik een 'zagende' Koolmees terwijl deze voorbijvloog. Van sommige soorten komt het inderdaad niet zelden voor, maar bij andere vogels moet het bepaald tot de uitzonderingen behoren. Misschien zijn er lezers die dit lijstje verder kunnen aanvullen?

J.T.

Vogelwerkgroep voor het Deltagebied opgeheven

Op 20 april 1968 werd de Vogelwerkgroep voor het Deltagebied opgericht. Na een enthousiast begin in de eerste drie jaren is deze groep langzamerhand in betekenis afgenomen. Het SOVON-broedvogelinventarisatieproject veroorzaakte enige opleving. Bij het vertrek van drs. W. J. Wolff uit Zeeland (zijn adres is nu: NIOZ, postbus 59, Texel) heeft men gemeend deze vogelwerkgroep formeel op te heffen.